

Descobrim

LA DIABETIS !

Proposta didàctica
i
Clic d'activitats

Autors:

Eugènia Abadal (Infermera educadora - Unitat de Diabetis)
Imma Estela i Antònia Mª Gorgas (Pedagogues - Escola "Sant Joan de Déu")

Introducció

La diabetis és una malaltia crònica produïda per una mala utilització dels hidrats de carboni com a conseqüència d'una falta d'insulina.

Pot afectar a la població infantil i jove, així com també als adults. No obstant la que a nosaltres ocupa ara és la primera, ja que aquest problema de salut pot sumar dificultats a la comunitat educativa.

L'ingrés d'infants amb debut diabètic al nostre hospital ha comportat, des de fa temps, que des dels professionals mèdics i d'infermeria s'estableixin unes pautes per al control de la malaltia, s'exerceixi una funció docent, adreçada a la família i al propi pacient, i de seguiment per a la seva correcta evolució.

Atès que l'hospital disposa d'una escola per als infants malalts des d'on sempre s'ha manifestat una sensibilització envers els temes d'educació per a la salut, i per tant de prevenció, i per l'altra la predisposició a la labor d'equip, es va arribar a l'acord de treballar conjuntament amb la infermera docent de diabetis, els continguts sobre la malaltia, utilitzant diferents mètodes - entre ells l'ordinador - per a introduir-los d'una manera motivadora i poder, al mateix temps, avaluar l'adquisició dels coneixements adquirits.

En definitiva es tractava de complementar criteris de salut i didàctics per millorar l'atenció de l'infant malalt i així contribuir a una normalització a la manera d'una adequació curricular específica, amb propostes pedagògiques similars a les que està habituat a utilitzar, i que poden servir també de pauta per a mestres que es trobin amb aquesta problemàtica.

A qui va adreçat ?

Ja hem dit abans que la nostra preocupació és informar i formar adequadament als infants i joves ingressats a l'hospital, per un debut diabètic.

Quan el pacient és petit, és la família qui rep l'impacte i qui ha d'assumir un tractament que ha de ser estricte i continuat. No s'hi val a badar, perquè d'ell en depèn el correcte creixement i desenvolupament i la instauració d'uns hàbits saludables que haurà d'anar assumint al llarg del temps .

Quan el pacient és un adolescent hem observat, freqüentment, reaccions de negació , i de refús importants. Costa acceptar allò que representa una agressió a un cos que en aquesta etapa de la vida ha esdevingut tant important. Poden manifestar-se actituds d'impotència, de manca d'autoestima i inseguretat o bé de provocació, negligint allò que és bo per a la salut , o adoptant comportaments abusius o de risc.

Pel que fa als mestres de l'escola ordinària, hi ha tot un seguit de variables que incideixen en el tractament de l'alumne diabètic. Factors com l'edat de l'alumne/a, l'entorn familiar, i els propis recursos de l'escola poden superar-se o afegir inseguretat. És bo, per tant, que es pugui canalitzar ajut i assessorament a través de l'hospital, del CAP, o de l'EAP, per tal que tant el/la mestre/a com l'alumne/a o la família, puguin adoptar conductes normalitzadores i d'acceptació social, malgrat la malaltia.

És per tot això, doncs, que aquesta proposta l'oferim als infants i adolescents que debuten en la malaltia, o aquells que havent començat de molt petits , convé que repassin un seguit de conceptes, o simplement per donar opció de treballar-ho d'una altra manera que l'habitual. En aquest punt, volem ampliar la nostra oferta als professionals , especialment de la salut, que busquen nous camins per comunicar i assentar aquelles nocions i hàbits que aquests nois/es i nens/nenes necessiten per a una millor qualitat de vida.

Objectius i contingut

L'objectiu general no és altre que el coneixement de la diabetis. L'objectiu final és la responsabilització en la cura i manteniment de la pròpia salut, i arribar a l'autocontrol de la diabetis.

Utilitzant el llenguatge habitual del procés d'ensenyament-aprenentatge, podem construir una graella on trobarem classificats els diferents continguts d'aquesta unitat de programació.

PROCEDIMENTS	FETS, CONCEPTES I SISTEMES CONCEPTUALS	ACTITUDS, VALORS I NORMES
<ul style="list-style-type: none">■ Utilització de l'ordinador com a eina de treball.■ Identificació de variables.■ Inferència i predicció.■ Utilització de vocabulari científic.■ Generalització de conceptes.■ Síntesis d'informacions.■ Aplicació de conceptes.	<ul style="list-style-type: none">■ La diabetis com a malaltia crònica.■ Característiques de la Diabetis Tipus I.■ Síntomes de la Diabetis infantil i juvenil.■ Revisió de coneixements sobre el cos humà.■ Coneixement del principal òrgan implicat en la diabetis: el pàncrees.■ Què és i quina funció té la insulina.■ Què és la glucosa.■ L'alimentació com a base per un correcte control de la diabetis.■ Els grups d'aliments i les seves funcions.■ La importància de l'autocontrol.■ L'exercici físic com a component del control diabètic.	<ul style="list-style-type: none">■ Augment del nivell de coneixements.■ Desenvolupament d'actituds positives.■ Adquisició d'hàbits i comportaments saludables.■ Promoció de la responsabilitat i autonomia en el control de la pròpia salut.■ Valoració de les conseqüències d'un comportament imprudent en el control de la diabetis.

Els continguts de fets, conceptes i sistemes conceptuals són els que han determinat la seqüenciació d'activitats d'aquest [Clic sobre Diabetis Tipus I](#), les quals podríem agrupar en quatre grans blocs:

- Conèixer la paraula diabetis i el seu significat. (3 pantalles)
- Descobrir l'òrgan implicat en aquesta disfunció. (4 pantalles)
- Reforçar els continguts sobre alimentació tot relacionant-los amb el tractament de la diabetis. (11 pantalles)
- Controlar la diabetis. (3 pantalles)

En aquest [Clic](#) es treballa bàsicament l'àrea de coneixement del medi natural, amb alguna referència a l'àrea de llenguatge, pel que fa als procediments, més que als continguts.

La temporització habitual oscil·la entre els 30 i els 45 minuts, encara que també es poden donar valors per fora d'aquests marges que comentem.

Creiem que és necessari un treball previ amb els infants i adolescents sobre conceptes bàsics. Una alternativa , amb els més grans del ventall d'edats a qui va adreçat, podria ser el fet de mantenir la presència de l'educador - si és que no hi ha hagut aquesta informació preliminar - per tal d'anar comentant cada una de les fitxes.

Aquest Clic es pot fer més d'una vegada, per anar assentant els coneixements.

Les activitats d'avaluació, en aquest cas , aniran centrades a partir de l'observació del desenvolupament de l'activitat i dels resultats de l'informe proporcionats pel mateix programa.

Conclusions

Estem satisfetes d'haver endegat aquesta nova via de col·laboració entre professionals de l'educació i la salut, al nostre hospital.

Pensem que amb aquest disquet s'ha cobert una primera fase, el resultat de la qual ha estat la seva incorporació com a complement del llibre "Què cal saber sobre la Diabetis Infantil"¹ editat, en la seva versió catalana, pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat, amb la coordinació tècnica del Consell Assessor sobre la Diabetis a Catalunya.

El nostre objectiu és continuar dins aquesta línia didàctica i ja s'està treballant en una segona part, de nivell superior, per aprofundir en el coneixement i control de la malaltia.

¹ Algunes de les imatges del llibre s'han utilitzat per la realització d'aquest Clic.

BIBLIOGRAFIA

Què cal saber sobre la DIABETIS INFANTIL

- Asociación Española de Pediatría . sección de Endocrinología.
- Generalitat de Catalunya. Departament de Sanitat i Seguretat Social.
(per la versió catalana)

Barcelona 1.995

* *Algunes de les imatges utilitzades en aquest Clic han estat extretes d'aquest llibre*

DIABETIS Tipo I - Aprende jugando - Salud infantil

- Editores Médicos, S.A.

Comisión de Diabetes de la SEEP.

Lilly, S.A. Madrid 1998

Trabajando y aprendiendo sobre la DIABETIS

- Rodríguez Rigual, M.

Hospital infantil Miguel Servet - Zaragoza-.

Diabetes-Service , Boehringer Mannheim , Barcelona 1.998

Hablemos de la DIABETES

1.- ¿Qué es la diabetes?

Diabetes-Service , Boehringer Mannheim , Barcelona

ACTIVITATS

Relació de fitxes explicades

DESCRIPCIÓ:

Ordenar les lletres de la paraula diabetis

OBJECTIU GENERAL:

Conèixer el significat de la paraula .

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Centrar l'atenció en el nom de la malaltia.
- Jugar amb el mot.
- Iniciar l'aprofundiment del significat de la paraula.

Fer-se conscient que s'ha de començar un treball i seguir uns hàbits per mantenir-se en bon estat de salut.

DESCRIPCIÓ:

Ordenar la definició de la paraula diabetis que s'ha compartimentat en quatre espais.

OBJECTIU GENERAL:

Conèixer el significat de la paraula.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Descobrir el contingut de la definició sobre diabetis.
- Assenyalar que ens centrem en un tipus de diabetis: Diabetis tipus I

Observar que a cada cel·la de la definició s'introdueix un concepte que ja es coneix per la informació que, suposadament, s'haurà donat a través de la persona encarregada de la docència en diabetis, i que s'anirà ampliant a mesura que aquest clic es vagi desenvolupant.

DESCRIPCIÓ:

Associació en la que, per una banda, hi han els símptomes de la diabetis i, per l'altra, la doble alternativa de si/no.

OBJECTIU GENERAL:

Conèixer el significat de la paraula.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Identificar alguns dels símptomes - els més freqüents - en el debut de la Diabetis tipus I.
- Confrontar-ho amb la pròpia experiència.
- Reforçar el coneixement del que habitualment succeeix quan hi ha aquest tipus d'alteració de la salut.

DESCRIPCIÓ:

Doble associació d'imatge i noms d'òrgans del cos humà.

OBJECTIU GENERAL:

Coneixement de l'òrgan implicat en aquesta disfunció.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Ubicar correctament cada part del cos.
- Parar atenció en el pàncrees, ja que se n'ha fet esment en la definició de diabetis.

OBSERVACIÓ:

Es parla, d'entrada de parts del cos, per poder entrar, posteriorment, en el mot pàncrees
Es tracta, doncs, de fer-nos una composició de lloc

DESCRIPCIÓ:

Puzzle de la imatge del pàncrees.

OBJECTIU GENERAL:

Coneixement de l'òrgan implicat en aquesta disfunció.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Centrar l'atenció en la forma, contingut i funcions del pàncrees.
- Familiaritzar-se en aquesta part tant important per al bon funcionament del cos .
- Introduir el mot insulina.
- Descobrir la relació entre la insulina i el pàncrees.

DESCRIPCIÓ:

Puzzle sobre la definició de la funció de la insulina.

OBJECTIU GENERAL:

Coneixement de l'òrgan implicat en aquesta disfunció.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Descobrir el contingut de la definició d'insulina.
- Comprendre la relació existent entre la insulina i el pàncrees.
- Entendre la relació entre insulina/sucre.

Reforçar el coneixement de la funció de la insulina.

FITXA núm.7

Referència:SRASUCRE.PUZ

DESCRIPCIÓ:

Puzzle d'imatge sobre la funció de la insulina.

OBJECTIU GENERAL:

Coneixement de l'òrgan implicat en aquesta disfunció.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Jugar amb una imatge significativa.
- Reforçar la importància de la insulina per a utilitzar els sucres com a font d'energia del nostre organisme.

OBSERVACIONS:

Es parla de sucre. Més endavant s'aclarirà què és el que enetenem o a què diem sucrer.

FITXA núm. 8

Referència:BOCA.PUZ

DESCRIPCIÓ:

Puzzle d'intercanvi sobre la trajectòria dels aliments al nostre organisme.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

Reforçar el coneixement sobre el procés de la digestió dels aliments.

DESCRIPCIÓ:

Associació normal entre una graella amb una definició repartida en tres cel·les, a cada una de les quals hi ha un buit que s'ha d'omplir amb una paraula de l'altra graella

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Entendre el contingut de cada una de les frases de les tres cel·les de la primera graella.
- Saber relacionar la paraula clau per omplir el buit de cada frase.
- Arribar a la comprensió global del missatge final sobre la importància de la digestió.

OBSERVACIÓ:

Consisteix en la traducció en paraules de la fitxa anterior, on s'expressava el procés de la digestió dels aliments en imatges.

DESCRIPCIÓ:

Pantalla d'informació sobre els diferents grups d'aliments.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Introduir el concepte de Grups alimentaris.
- Donar informació de cada un dels grups.
- Familiaritzar-se amb els noms que habitualment es donen als grups d'aliments.

OBSERVACIÓ:

És la porta d'entrada al tractament dels grups d'aliments i les seves funcions.
No es tracta d'elaborar, sinó de rebre i assimilar la informació.

DESCRIPCIÓ:

Associació complexa, en la que d'una banda hi ha diferents aliments, i de l'altra el nom del grup d'aliments al qual pertany.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Familiaritzar-se amb la classificació d'aliments.
- Reforçar les peculiaritats de cada un dels grups d'aliments.

DESCRIPCIÓ:

Trencaclosques de memòria de diferents aliments representatius dels grups d'aliments.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Treballar els diferents grups d'aliments a partir d'imatges d'aquests , d'una manera més lúdica.
- Reforçar el nom i la naturalesa de cada un dels grups d'aliments.

DESCRIPCIÓ:

Sopa de lletres on s'hi localitzen el nom de 6 nutrients que contenen els aliments

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Introduir el concepte de nutrient.
- Repassar els grups d'aliments.
- Recordar que a més dels grups d'aliments existeixen d'altres elements que intervenen en l'alimentació.

OBSERVACIÓ:

Hi ha un botó addicional d'informació on s'explica el significat de la paraula nutrient.

FITXA núm. 14

Referència:FUNCIALI.ASS

DESCRIPCIÓ:

Pantalla d'informació sobre les funcions dels diferents grups d'aliments.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

Enfortir el coneixement sobre les funcions dels grups d'aliments.

OBSERVACIÓ:

És un aclariment de conceptes.

DESCRIPCIÓ:

Associació complexa entre els nutrients que contenen els aliments i la seva funció.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Associar els nutrients amb la funció.
- Advertir que les vitamines, l'aigua i les sals minerals també tenen una funció al nostre organisme.

DESCRIPCIÓ:

Trencaclosques d'intercanvi en el que hi ha la imatge d'un envàs d'un cartró de llet.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Conèixer els nutrients que componen la llet.
- Saber la importància que té la llet en l'alimentació.
- Entendre que la llet és un aliment inclassificable en un sol grup d'aliments.

OBSERVACIÓ:

Fitxa lúdica per centrar l'interès en la importància de la llet com aliment complet.

DESCRIPCIÓ:

Trencaclosques d'intercanvi d'una sola línia en la que hi ha l'explicació de l'origen de la glucosa dividida en tres cel·les.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Introduir el concepte de glucosa.
- Treballar el vocabulari relacionat amb els hidrats de carboni.

FITXA núm. 18

Referència:HC.CRW

DESCRIPCIÓ:

Mots encreuats relacionats amb el lèxic sobre els hidrats de carboni.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIU ESPECÍFIC:

Treballar vocabulari bàsic per a la comprensió de l'acció de l'alimentació en el control de la diabetis.

OBSERVACIÓ:

Fitxa amb més dificultat, que requereix comentaris previs o de suport per a la seva realització, en els més petits de la franja d'edat a qui va adreçat aquest clic.

DESCRIPCIÓ:

Sopa de lletres de mots relacionats amb el control de la diabetis.

OBJECTIU GENERAL:

Reforçar continguts sobre alimentació i relacionar-los amb el tractament de la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Fer adonar de la importància de la cura que un mateix ha de tenir del seu propi cos.
- Reforçar que aquest control no és improvisat sinó constant i continuat per al propi equilibri de la salut.
- Familiaritzar-se amb el vocabulari propi del tractament de la diabetis.

DESCRIPCIÓ:

Mots encreuats sobre paraules relacionades amb la diabetis.

OBJECTIU GENERAL:

Revisió de les paraules bàsiques per entendre la diabetis.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Resumir en poques paraules el tractament de la diabetis.
- Reforçar aquest vocabulari bàsic.

DESCRIPCIÓ:

Pantalla d'informació sobre el control de la diabetis.

OBJECTIU GENERAL:

Revisió a manera de conclusió.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

- Destacar les paraules clau per al control de la diabetis.
- Resumir en poques paraules el que és bo per al tractament i control de la diabetis.
- Reduir l'angoixa i comunicar serenor i optimisme en cas de patir aquesta malaltia.